שסה דִּין מָבוֹי שֶׁנִּפְרַץ. וּבוֹ ח׳ סְעִיפִים:

א ערובין ה׳ (ע״א) מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַמִּי וְרַב אַסִּי. הָרִי״ף (א.) וְהָרֹא״ש (פ״א סי׳ ד). ב כָּזֶה ☜ ג שָׁם. ד כָּזֶה ☜ ה שָׁם ו׳ (ע״א).

א [א]מָבוֹי * שֶׁנִּפְרַץ בּוֹ פִּרְצָה (א) מִצִּדּוֹ [ב]כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ, (ב) * אִם נִשְׁאַר (א׳) עוֹמֵד בְּרֹאשׁוֹ פַּס רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, מֻתָּר, (ג) וְהוּא שֶׁלֹּא תְּהֵא הַפִּרְצָה יוֹתֵר עַל עֶשֶׂר. * וְאִם לֹא נִשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה, (ד) * אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה הַפִּרְצָה (ה) פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים: **ב** (ו) [ג]נִפְרַץ מִצִּדּוֹ (ז) [ד]שֶׁלֹּא כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ, שִׁעוּרוֹ בְּעֶשֶׂר, (ח) אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר מִן הַכֹּתֶל בַּיְסוֹד כְּלוּם, [ה]וְהוּא (ט) * דְּלֹא (ג) [ב] בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים (י) (אֲבָל אִי בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים, אֲפִלּוּ לֹא נִפְרַץ רַק

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ב] בָּקְעֵי. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב (סק״ב). וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעוֹזֵר (ס״ב ד״ה כתבו) שֶׁהִשִּׂיג עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בָּזֶה שֶׁכָּתַב דִּבְחָצֵר לֹא אִכְפַּת לָן בִּבְקִיעַת רַבִּים. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן כ״ה שֶׁדִּבְרֵי הַטַּ״ז (סק״ג) וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם נְכוֹנִים. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן כ״ה שֶׁכָּתַב, בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה שִׁידְלָאוְוצִי הָיָה מָבוֹי פָּתוּחַ לְשׁוּק שֶׁל אֵינָם יְהוּדִים, וּבִכְלוֹת הַמָּבוֹי הֶעֱמִידוּ שַׁעַר עִם צוּרַת הַפֶּתַח כְּדִינוֹ, אַךְ שֶׁהָיָה הַשַּׁעַר מֻפְלָג מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַמָּבוֹי יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים וְרַבִּים הָיוּ יְכוֹלִים לִכְנַס בַּפִּרְצָה מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְכָתַב שֶׁאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן אַחֵר, עַיֵּן

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (א׳) עוֹמֵד. אֲבָל אִם לֹא נִשְׁאַר עוֹמֵד, צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמִיד פַּס אַרְבַּע אַמּוֹת, דִּתְחִלַּת מָבוֹי אַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן שס״ג (סעיף כו): **ב (ג) בָּקְעֵי.** פֵּרוּשׁ, מָקוֹם מְטֻנָּף אוֹ מְקֻלְקָל בְּטִיט וְאֵין דֶּרֶךְ רַבִּים לַעֲבֹר בְּאוֹתָהּ מְחִיצָה. רַשׁ״י (ו. ד״ה מכלל).

בְּאוּר הֲלָכָה

א * שֶׁנִּפְרַץ וְכוּ׳. לְכַרְמְלִית אוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים [הַגְּרַ״ז (סק״א) וּבֵית מֵאִיר (סק״א)]:

*** אִם נִשְׁאַר וְכוּ׳.** [א]**עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם** (סק״א) **שֶׁכָּתַב דְּאִם לֹא נִשְׁאַר עוֹמֵד אַרְבָּעָה טְפָחִים וְרוֹצֶה לְהַעֲמִידוֹ, אֵינוֹ מוֹעִיל פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים, דְּזֶה הָוֵי כְּמוֹ תְּחִלַּת מָבוֹי וּבְעִינַן דַּוְקָא פַּס שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת.** וְהִנֵּה סָתַם כְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת (ה. ד״ה סוף מבוי) וּדְלֹא כְּרַשׁ״י (ה. ד״ה סוף מבוי) מִשּׁוּם דְּכֵן מוֹרֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (שבת פי״ז הי״ז) וְהַטּוּר שֶׁכָּתְבוּ ׳אִם נִשְׁתַּיֵּר׳ [וּמַה שֶּׁכָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) דְּכֵן מַשְׁמַע גַּם כֵּן מֵרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (א: ד״ה מתיר), לֹא נְהִירָא, דְּאַדְרַבָּה מִדְּהָעְתִּיק לְשׁוֹן רַשׁ״י מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּרַשׁ״י], **וּמִכָּל מָקוֹם לֹא בְּרִירָא כֻּלֵּי הַאי,** דְּהָאוֹר זָרוּעַ וְכֵן הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שַׁעַר ב׳ א׳ וְכֵן רַבֵּנוּ יְרוּחָם (חלק יז נתיב יב) הָעְתִּיקוּ לְדִינָא לְהָדְיָא כְּרַשׁ״י, וּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם וְהַטּוּר שֶׁכָּתְבוּ לְשׁוֹן דְּנִשְׁתַּיֵּר, אֵין רְאָיָה שֶׁכַּוָּנָתָם לְזֶה בְּדִיּוּקָא, וְתַדַּע דְּהָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה מבוי שנפרץ) הָעְתִּיק לְשׁוֹן רַשׁ״י וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ כָּתַב ׳אִם נִשְׁתַּיֵּר׳:

*** וְאִם לֹא נִשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה וְכוּ׳.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) הַטַּעַם. וְדַע דְּמוּכָח מִסּוּגְיַת הַגְּמָרָא (ו.) וּמִפּוֹסְקִים דְּאָסוּר בָּזֶה אֲפִלּוּ נִשְׁאַר גִּדּוּדֵי הַמְּעַכֵּב הַהִלּוּךְ מִכָּל מָקוֹם חָיְישִׁינַן לָזֶה מִשּׁוּם דִּמְמַעֲטֵי בְּהִלּוּכָא עַל יְדֵי פֶּתַח זֶה:

*** אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן וְכוּ׳.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד). **וּמְבֹאָר בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ״א** (ה: ד״ה מבוי שנפרץ) **וְהָרִיטְבָּ״א** (ו. ד״ה מבוי שנפרץ) **שֶׁבִּמְקוֹם הַפִּרְצָה אֵין מוֹעִיל הַתִּקּוּן דְּלֶחִי וְקוֹרָה, שֶׁלֹּא נִתְקַן תִּקּוּן זֶה לְפִרְצָה. וְאִם מוֹעִיל צוּרַת הַפֶּתַח, נִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּתָלוּי לְפִי הַגִּרְסָא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן שס״ג סָעִיף ל״ד בְּסוֹפוֹ,** דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס״ק קנ) בְּשֵׁם תִּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל (חידושים על הרא״ש פ״ק סי׳ יב) דְּ׳רַבָּא׳ גָּרְסִינַן, אֵינוֹ מוֹעִיל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח בִּמְקוֹם הַפִּרְצָה, דְּדִלְמָא שֶׁבְקֵי וְכוּ׳ [וּמַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ״א (י: ד״ה ונראין הדברים) וְהָרִיטְבָּ״א (י: ד״ה שמעת מינה) דְּמוֹעִיל צוּרַת הַפֶּתַח כְּשֶׁנִּפְרַץ בְּרֹאשׁוֹ, אֶפְשָׁר דְּשָׁם שָׁאנֵי דְּלֹא שַׁיָּךְ ׳דִּלְמָא שֶׁבְקֵי׳ כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (י:)], וְאֶפְשָׁר דְּכֵיוָן שֶׁעָשָׂה צוּרַת הַפֶּתַח נָחְשָׁב כְּסָתוּם וְהָוֵי כְּאִלּוּ הָיָה פַּס אַרְבָּעָה בְּרֹאשׁוֹ. **וּלְעִנְיַן אִם מוֹעִיל כְּשֶׁעוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח בְּפֶתַח הַמָּבוֹי, תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא,** לְפִי הַגִּרְסָא שָׁם ׳רַבָּא׳ מוֹעִיל [וְהַדִּין שָׁם נוֹבֵעַ מֵאוֹר זָרוּעַ (סי׳ קיז)], אָכֵן לְפִי מַה שֶּׁהוֹכִיחַ הַבֵּית מֵאִיר (סק״א ד״ה תו) מֵהָרִיטְבָּ״א דְּלֹא כְּאֶבֶן הָעוֹזֵר (ס״ב ד״ה כתבו) אֶלָּא דְּמֵימְרָא דְּרַב אַמִּי וְרַב אַסִּי [דְּאָסְרִי כְּשֶׁנִּפְרַץ מִצִּדּוֹ וְלֹא נִשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים] מַיְירֵי אֲפִלּוּ כְּשֶׁפֶּתַח הַמָּבוֹי נַעֲשָׂה בְּצוּרַת הַפֶּתַח, אִם כֵּן מוּכָח דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּבְכָל גַּוְנֵי אָסוּר, אִם כֵּן דִּין זֶה תָּלוּי בִּפְלוּגְתַּת רִאשׁוֹנִים, **וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:**

ב * דְּלֹא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ט), וְהוּא מִפֵּרוּשׁ רַשׁ״י (ו. ד״ה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) מִצִּדּוֹ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ. פֵּרוּשׁ, הַמָּבוֹי הָיָה מְתֻקָּן בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה, וְנִפְרַץ אֶחָד מֵהַכְּתָלִים שֶׁבְּצַד אָרְכּוֹ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ סָמוּךְ לַלֶּחִי אוֹ לַקּוֹרָה: **(ב) אִם נִשְׁאַר וְכוּ׳ אַרְבָּעָה טְפָחִים.** שֶׁעֲדַיִן נִשְׁאַר שִׁעוּר חָשׁוּב בַּמָּבוֹי, (א׳) לָכֵן לֹא בָּטִיל הַפֶּתַח הַגָּדוֹל. וְאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא שִׁעוּר אֹרֶךְ מָבוֹי לֹא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְכַנַּ״ל בְּסִימָן שס״ג סָעִיף כ״ו, הַיְנוּ אִם נַעֲשָׂה מָבוֹי בִּתְחִלָּה, אֲבָל כָּאן שֶׁכְּבָר הָיָה מָבוֹי אֶלָּא שֶׁנִּסְתַּר, דַּי בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ: **(ג) וְהוּא וְכוּ׳ עֶשֶׂר.** אַמּוֹת. דְּעַד שִׁעוּר זֶה הוּא בִּכְלָל ׳פֶּתַח׳, יָתֵר מִכָּאן חָשׁוּב ׳פִּרְצָה׳ וְצָרִיךְ לִסְתֹּם אוֹ לַעֲשׂוֹת צוּרַת הַפֶּתַח בַּמָּקוֹם הַזֶּה [רִיטְבָּ״א (ו. ד״ה מבוי שנפרץ)]: **(ד) אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן כוּ׳.** דְּאַף עַל גַּב דִּבְפָחוֹת מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת מִקְרֵי פֶּתַח, הָכָא חָיְשִׁינַן (ג) דִּלְמָא שֶׁבְקֵי בְּנֵי הַמָּבוֹי פֶּתַח הַמָּבוֹי וְיֵלְכוּ בְּפֶתַח זוֹ לְקַצֵּר דַּרְכָּם וּבָטֵל לֵיהּ תִּקּוּן דְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה שֶׁהֵם צְרִיכִין לִהְיוֹת בְּפֶתַח הַמָּבוֹי וְהוּא אֵין שֵׁם פֶּתַח מָבוֹי עָלָיו: **(ה) פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים.** דְּחָשׁוּב כְּסָתוּם: **ב (ו) נִפְרַץ מִצִּדּוֹ.** הַיְנוּ דְּלֹא נִפְרַץ סָמוּךְ לְרֹאשׁוֹ אֶלָּא בִּפְנִים מִמֶּנּוּ. וְאִם כֵּן קָשֶׁה דְּהַיְנוּ דִּינָא דְּסָעִיף א׳ דְּנִשְׁתַּיֵּר פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים וְלָמָּה לְהַמְחַבֵּר לְמֶהֱדַר וּלְמִתְנֵי, וְתֵרְצוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּסָעִיף זֶה אֵינוֹ אֶלָּא פְּרָטוֹ וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁל הַדִּין הָרִאשׁוֹן דְּכֹל שֶׁנִּשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה בְּרֹאשׁוֹ הָוֵי נִפְרַץ שֶׁלֹּא כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ, וּמִשּׁוּם סֵיפָא נָקְטֵיהּ, וְהָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר בְּסָעִיף ב׳ דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּסָעִיף א׳ דְּאִם נִשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה מֻתָּר עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת הַיְנוּ אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאַר מִן הַכֹּתֶל בַּיְסוֹד כְּלוּם, וּמִיהוּ לָא שָׁרִי אֶלָּא הֵיכִי דְּלֹא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים: **(ז) שֶׁלֹּא כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ.** וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁנִּפְרַץ בְּרֹאשׁוֹ מַמָּשׁ, כְּגוֹן שֶׁהַמָּבוֹי סָתוּם מִשְּׁלֹשָׁה רוּחוֹת וּקְצָת מֵרוּחַ רְבִיעִית וְתִקּוּן הַמָּבוֹי הָיָה עַל יְדֵי לֶחִי אוֹ קוֹרָה [שֶׁהָיָה מֻנָּח מִמְּקוֹם הַסְּתִימָה עַד הַכֹּתֶל שֶׁכְּנֶגְדּוֹ] וְנַעֲשָׂה פִּרְצָה (ג) בִּמְקוֹם הַסְּתִימָה, שָׁרִי עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת כֹּל שֶׁעוֹמֵד הַנִּשְׁאָר מְרֻבָּה עַל הַפָּרוּץ. (ד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָכָא שֶׁיֵּשׁ פִּרְצָה בְּרוּחַ רְבִיעִית בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מֻנָּח הַקּוֹרָה דַּוְקָא עַל כָּתְלֵי הַמָּבוֹי מִקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. אֲבָל רֹב (ה) הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּמַה שֶׁמֻּנָּח עַל מְקוֹם הָעוֹמֵד הַנִּשְׁאָר, כְּאִלּוּ הָיָה מֻנָּח עַל כֹּתֶל הַמָּבוֹי, דְּגַם זֶה שַׁיָּךְ לְהַמָּבוֹי, וּמַה שֶּׁיֵּשׁ פִּרְצָה בֵּינְתַיִם נִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הָעוֹמֵד, וְהוּא הַדִּין אִם עוֹשֶׂה שָׁם לֶחִי, דַּי, וְאֵין צָרִיךְ לֶחִי סָמוּךְ לַבַּיִת: **(ח) אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאֵין עִכּוּב לַעֲבֹר דֶּרֶךְ אוֹתוֹ מָקוֹם, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא גָּזְרִינַן מִשּׁוּם דִּילְמָא שֶׁבְקֵי פִּתְחָא רַבָּא וְעָיְלִי דֶּרֶךְ אוֹתוֹ מָקוֹם וּבָטֵל פֶּתַח הַגָּדוֹל: **(ט) דְּלֹא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים.** פֵּרוּשׁ, (ו) שֶׁהָיָה מָקוֹם מְטֻנָּף אוֹ מְקֻלְקָל בְּטִיט וְאֵין דֶּרֶךְ רַבִּים לַעֲבֹר בְּאוֹתָהּ מְחִיצָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִשְׁתַּיְּרוּ מִן הַכֹּתֶל בַּיְסוֹד (ז) שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים גֹּבַהּ עַל פְּנֵי כָּל הַפִּרְצָה דְּזֶה בְּוַדַּאי מְעַכֵּב הִלּוּךְ בְּנֵי אָדָם: **(י) אֲבָל אִי בָּקְעֵי וְכוּ׳.** דְּשׁוּב אֵינוֹ נִקְרָא פֶּתַח (ח) רַק

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א׳) הַיְינוּ דְּאַף אִי שֶׁבְקֵי בְּנֵי מָבוֹי פִּתְחָא קַמָּא וְאָזְלִי דֶּרֶךְ פֶּתַח זֶה, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא בָּטֵל תּוֹרַת פֶּתַח מִן הַמָּבוֹי וְלֹא בָּטֵל קוֹרָה וְלֶחִי דִּידֵיהּ, דַּעֲדַיִן נִשְׁתַּיֵּר שִׁעוּר אֹרֶךְ הָכְשֵׁר מָבוֹי [רַשׁ״י (ה. ד״ה מתיר בפירצה)]: **(ג) רַשׁ״י** (שם). וְהוּא מִדַּף י׳ (ע״ב). **אֲבָל אִי לֹא הָיָה שֶׁבְקֵי בְּנֵי מָבוֹי אֶת דַּרְכָּם, לֹא הָיָה נֶאֱסַר אַף דְּלֹא נִשְׁאַר שִׁעוּר חָשׁוּב בְּסוֹף הַכֹּתֶל, דְּבָעִינַן תַּרְתֵּי לִגְרִיעוּתָא** [הָרִיטְבָּ״א (ה. ד״ה שלשה)]: **ב (ג)** אֲפִלּוּ אֵצֶל הַכֹּתֶל מָבוֹי מַמָּשׁ. וְאַף דְּמִצִּדּוֹ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ מִחְמְרִינַן דַּוְקָא בְּשֶׁנִּשְׁאַר פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים סָמוּךְ לַכֹּתֶל, הָכָא קִיל טְפֵי, דִּבְנֵי מָבוֹי בְּוַדַּאי לֹא יִשְׁבְּקוּ פֶּתַח הַגָּדוֹל וְיֵלְכוּ בְּפֶתַח זֶה, דַּחֲזָקָה אֵין אָדָם מַנִּיחַ פֶּתַח גָּדוֹל וְיֵלֵךְ בְּפֶתַח קָטָן [מִגְּמָרָא דַּף י׳ (ע״ב)]:

(ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְאֵיזוֹ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁהָעְתִּיקוּ דְּבָרָיו כְּדֵי לְיַשֵּׁב דַּעַת הַטּוּר: **(ה)** בֵּית מֵאִיר וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ו) וְאֶבֶן הָעוֹזֵר (ד״ה מ״ש מג״א) וְחֶמֶד מֹשֶׁה וּבְרֹאשָׁם שֶׁמָּצְאוּ לְהָרַשְׁבָּ״א (י: ד״ה מרחיק) וְהָרִיטְבָּ״א (י: ד״ה דאמר) שֶׁכָּתְבוּ כֵּן בְּפֵרוּשׁ: **(ו) רַשׁ״י** (ו. ד״ה מכלל): **(ז) רַשׁ״י** (ו. ד״ה חתם): **(ח)** וּבְאֵיזֶה אַחֲרוֹנִים רָאִיתִי הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאָז הָוֵי בִּכְלָל מָבוֹי מְפֻלָּשׁ, וּבְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ז) רָאִיתִי שֶׁכְּשֶׁבָּקְעֵי רַבִּים בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה חָיְישִׁינַן שֶׁיְּקַצְּרוּ דַּרְכָּם וְלֹא יֵלְכוּ בְּפֶתַח הַמָּבוֹי שֶׁבּוֹ הַלֶּחִי וְהַקּוֹרָה. וְלֹא אָבִין, דַּהֲלֹא כְּשֶׁנִּשְׁאַר בְּרֹאשׁוֹ פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים לֹא חָיְישִׁינַן לָזֶה, כִּדְפֵרֵשׁ רַשׁ״י בְּדַף ה׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מַתִּיר פִּרְצָה וּמוּכָח כֵּן בְּסוּגְיָא דַּף י׳ עַמּוּד ב׳, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״א) פסק כמג״א.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אַרְבָּעָה טְפָחִים (יא) * צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ שָׁם) (הרי״ף (כ) והרא״ש (פ״ט סי׳ ד) וטור): **ג** (יב) [1]מָבוֹי (יג) שֶׁנִּפְרַץ בְּמִלּוֹאוֹ לְחָצֵר, וְנִפְרַץ הֶחָצֵר מִצַּד הַשֵּׁנִי לִרְשׁוּת הָרַבִּים, (יד) אִם לֹא עֵרְבוּ בְּנֵי חָצֵר עִם בְּנֵי הַמָּבוֹי, (טו) חָצֵר מֻתָּר (טז) [2]אֲפִלּוּ נִפְרַץ נֶגֶד פִּרְצַת הַמָּבוֹי (יז) וַאֲפִלּוּ בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים (יח) וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא יוֹתֵר מַעֲשָׂר, וּמָבוֹי אָסוּר (יט) אֲפִלּוּ אֵינוֹ כְּנֶגֶד פִּרְצַת הֶחָצֵר, דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ עִם הַמָּבוֹי אוֹסֶרֶת עָלָיו. * [3]וּכְגוֹן (כ) [4]שֶׁנִּכְנְסוּ

בֵּאוּר הֵיטֵב

וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִשְׁתַּיְּרוּ גְּדוּדִים הַמְעַכְּבִים הֲהֵלּוּךְ. וְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דַּף ה׳ (ע״ב) דְּחָצֵר בְּפִרְצָתוֹ בְּעָשָׂר אַמּוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב סָעִיף ג׳, וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּמִבְוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין חָצֵר לְעִנְיָן זֶה, וְהוּא הַדִּין בְּעִיר הַמְּקֻפֶּפֶת חוֹמָה וְנִפְרַץ בָּהּ פִּרְצָה בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים וּבָקְעֵי בָּהּ רַבִּים, לְדִידָן דְּקַיְימָא לַן דְּיֵשׁ לָהּ דִּין חָצֵר, צָרִיךְ עִיּוּן אִם יֵשׁ לָהֶם מַתָּר, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד). וְעַיֵּן עוֹד בְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן שס״ג בְּדִיעֲבַד דְּכֵיוָן שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁל צוּרַת הַפֶּתַח הֶחָדָשׁ הַמְּחֻקָּק בְּצוּרַת הַפֶּתַח חוֹמָה וְכוּ׳ עַיֵּן בְּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסִימָן שס״ג סָעִיף ג׳, וְצָרִיךְ עִיּוּן אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין חָצֵר לְעִנְיָן זֶה, וְהוּא הַדִּין בְּעִיר הַמְּקֻפֶּפֶת חוֹמָה וְנִפְרַץ בָּהּ פִּרְצָה בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים וּבָקְעֵי בָּהּ רַבִּים אִם גַּם לְעִנְיָן זֶה יֵשׁ לָהּ דִּין חָצֵר, וְסִיַּם דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר (ס״א ד״ה והנה) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְסִיַּם דְּמִדִּינָא נוֹהֵג כָּל אֵלּוּ הַדִּינִים בַּמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שָׁם. וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְעַיֵּן בִּדְבָרָיו עַיֵּן בְּסִימָן הַנַּ״ל, וְשָׁם מְבֹאָר דִּין עִיר שֶׁאֵינָהּ מֻקֶּפֶת חוֹמָה וּכְדֵי לְהַתִּיר הַשְּׁלּוּטוֹ תִּקְּנוּ הַמְּבוֹאוֹת בְּצוּרַת הַפֶּתַח וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת נִתְקַלְקֵל הַצּוּרַת הַפֶּתַח בְּמָקוֹם אֶחָד וְנִטְלוּ הַקָּנִים, וְהָיָה שָׁם צוּרַת הַפֶּתַח הֶעָשׂוּי לְחַסֵּם אֶת הָעוֹבְרִים מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם בֵּית הַמֶּכֶס אֲשֶׁר הוּא בְּהֶרְבֵּה עֲיָרוֹת שְׁקוֹרִין שְׁרַאנְק, וְיֵשׁ מָקוֹם פְּנוּי בֵּין הַשְּׁרַאנְק וּבֵין בֵּית הַמֶּכֶס שֶׁאִצְלוֹ כְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבְנֵי הָעִיר יַעַבְרוּ שָׁם בְּרֶגֶל, וְחֶשֶׁשׁ הַשּׁוֹאֵל בָּזֶה לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי׳ שסג ס״ק כז) דְּמִבּוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ אִי בָּקְעֵי רַבִּים פִּרְצָתוֹ בְּאַרְבָּעָה, וְיֵשׁ לְהָקֵל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דֶּרֶךְ הָרַבִּים [לְבוּשׁ (ס״ב)]. וְהֵנָּה בְּסָעִיף ג׳ מְבֹאָר דִּלְעִנְיַן חָצֵר תָּמִיד שִׁעוּר פִּרְצָתוֹ בֶּעָשָׂרָה אֲפִלּוּ בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים, וּמִסְתַּפֵּק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי׳ שסג ס״ק כז) דִּלְפִי מַה דִּמְבֹאָר בְּסִימָן שס״ג סָעִיף כ״ו בַּהֶגֶּ״ה דִּמְבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ דִּין חֲצֵרוֹת יֵשׁ לָהֶם, אֲפִלּוּ דְּגַם לְעִנְיָן זֶה דִּין חֲצֵרוֹת יֵשׁ לָהֶם, וְהוּא הַדִּין בְּעִיר הַמְּקֻפֶּפֶת חוֹמָה וְנִפְרַץ בְּחוֹמָתָהּ פִּרְצָה בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים וּבָקְעֵי בָּהּ רַבִּים אִם גַּם לְעִנְיָן זֶה יֵשׁ לָהּ דִּין חָצֵר, וְסִיַּם דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר (ס״א ד״ה והנה) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְסִיַּם דְּמִדִּינָא נוֹהֵג כָּל אֵלּוּ הַדִּינִים בַּמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ:

(יא) צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ שָׁם. הַיְנוּ שֶׁיְּמַעֲטֶנּוּ מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים (ט) אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁם צוּרַת הַפֶּתַח: **ג (יב) מָבוֹי וְכוּ׳.** מִפְּנֵי שֶׁסָּעִיף זֶה יֵשׁ בּוֹ הַרְבֵּה פְּרָטִים לָכֵן אַקְדִּים הַקְדָּמָה קְצָרָה, וְהוּא: יְדוּעַ מִסִּימָן שס״ד (ס״א) דְּמָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים חָמוּר מִשֶּׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ, דְּצָרִיךְ בּוֹ צוּרַת הַפֶּתַח מִצַּד אֶחָד, וְיֵאוֹר בְּסָעִיף זֶה, אִם מַסְפִּיק חָצֵר בֵּין קְצֵה הַמָּבוֹי לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְנִפְרָץ הֶחָצֵר מִשְּׁנֵי צְדָדָיו כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת [וְנִשְׁאֲרוּ גְּפוּפִין מִכָּאן וּמִכָּאן] דְּנִמְצָא הָעוֹמֵד בַּמָּבוֹי רוֹאֶה רְשׁוּת הָרַבִּים כְּנֶגְדּוֹ דְּלֹא הָיָה לְחָצֵר דֹּפֶן אַחַר כִּי אִם דֹּפֶן הַמָּבוֹי הַנִּכְנָס בְּתוֹכוֹ, מַהוּ דִּינוֹ שֶׁל הַמָּבוֹי וְחָצֵר אִם מַתָּר לְטַלְטֵל בָּם, אוֹלַי נִדּוֹן הַמָּבוֹי מַחֲמַת זֶה כְּמְפֻלָּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים [וְיֵאוֹר בּוֹ שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק אִם פִּרְצַת הֶחָצֵר שֶׁלְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים מְכֻנֶּה כְּנֶגֶד פִּרְצַת הֶחָצֵר שֶׁלְּצַד הַמָּבוֹי אֲז נִדּוֹן כְּמְפֻלָּשׁ וְאִי לֹא לֹא], וְגַם הָלֹא אַנְשֵׁי הֶחָצֵר יְכוֹלִין לֶאֱסֹר עָלָיו אִם לֹא עֵרְבוּ יַחַד, וְאֵיךְ הַדִּין לְעִנְיַן חָצֵר, הָלֹא פְּרוּץ לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **(יג) שֶׁנִּפְרַץ בְּמִלּוֹאוֹ.** לְאַפּוֹקֵי כְּשֶׁנִּשְׁאֲרוּ בּוֹ גְּפוּפִין נִדּוֹן כְּלִחְיֵי וְאֵין יָכוֹל הֶחָצֵר לֶאֱסֹר עָלָיו אַף כְּשֶׁלֹּא עֵרְבוּ יַחַד: **(יד) אִם לֹא עֵרְבוּ וְכוּ׳.** נָקַט ׳לֹא עֵרְבוּ׳ לְרַבּוֹתָא דְּאֲפִילּוּ בָּזֶה דְּבַמָּבוֹי אָסוּר לְטַלְטֵל וּכְדִלְקַמִּיהּ, אֲפִלּוּ הָכִי בְּחָצֵר מַתָּר וְאֵין הַמָּבוֹי יָכוֹל לֶאֱסֹר עָלָיו: **(טו) חָצֵר מֻתָּר.** דְּהַפְרָצוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָתְלָיו לְצַד הַמָּבוֹי וּלְצַד רְשׁוּת הָרַבִּים (י) כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת הֲוֵי כִּפְתָחִים. וּבְנֵי הַמָּבוֹי גַּם כֵּן אֵין יְכוֹלִים לֶאֱסֹר עָלָיו (יא) כֵּיוָן שֶׁאֵין לְהַמָּבוֹי דְּרִיסַת הָרֶגֶל עַל הֶחָצֵר: **(טז) אֲפִלּוּ נִפְרַץ נֶגֶד וְכוּ׳.** וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דִּלְגַבֵּי מָבוֹי אִיתָא לְקַמִּיהּ דְּאִם הָיָה פִּרְצָתוֹ מְכֻוָּנֶת נֶגֶד פִּרְצַת הֶחָצֵר חֶשְׁבִינַן לֵיהּ כְּמְפֻלָּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְאָסוּר בְּכָל גַּוָּנֵי, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן חָצֵר לֹא מַחְמִרִינַן בָּזֶה: **(יז) וַאֲפִלּוּ בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים.** אַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּמָבוֹי פּוֹסֵל 'בָּקְעֵי רַבִּים', (יג) כָּאן לְעִנְיַן חָצֵר לֹא מְשַׁגְּחִינַן בְּ'בָּקְעֵי רַבִּים': **(יח) וּבִלְבַד וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, בֵּין הַפִּרְצָה שֶׁלְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים וּבֵין הַפִּרְצָה שֶׁלְּצַד הַמָּבוֹי, דְּאָז חֲשִׁיבִי כִּפְתָחִים, אֲבָל אִם הָיָה הַפִּרְצָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת (יג) חָשׁוּב פִּרְצָה גְּמוּרָה וַהֲרֵי נִפְרָץ לְמָקוֹם הָאָסוּר לָהּ וְאֵינוֹ נִתָּר אֶלָּא בְּצוּרַת הַפֶּתַח וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שס״ג סָעִיף ב׳: **(יט) אֲפִלּוּ אֵינוֹ כְּנֶגֶד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אִם הַפִּרְצָה שֶׁלְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים לֹא הָיָה מְכֻוָּן נֶגֶד פִּרְצַת הֶחָצֵר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וְאִם כֵּן אֵין אָנוּ יְכוֹלִים לֶאֱסֹר לְטַלְטֵל בַּמָּבוֹי מִשּׁוּם מְפֻלָּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר מִטַּעַם חִסָּרוֹן הֶעָרוּב וּכְמוֹ שֶׁמְּפֻרָשׁ וְהוֹלֵךְ, וְאָסוּר אֲפִלּוּ לֹא בָּקְעֵי רַבִּים מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לַמָּבוֹי דֶּרֶךְ הֶחָצֵר: **(כ) שֶׁנִּכְנְסוּ בָּתְּלֵי הַמָּבוֹי בֶּחָצֵר.** הַיְנוּ שֶׁקָּצֶה כָּתְלֵי אֹרֶךְ הַמָּבוֹי נִכְנָסִין לְהֶלֶן בְּתוֹךְ הֶחָצֵר, וְעַל יְדֵי זֶה נִרְאוּ גְּפוּפֵי הֶחָצֵר מִכָּאן וּמִכָּאן שֶׁהֵם רַק כָּתְלֵי הֶחָצֵר, מִשּׁוּם רַק כָּתְלֵי הֶחָצֵר, מִשּׁוּם דְּכִי לֹא נוֹכַל לְצָרֵף הַגְּפוּפִין לְהַמָּבוֹי,

בֵּאוּר הֲלָכָה

מכלל). וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א) שֶׁרָצָה לוֹמַר דִּלְדַעַת הַלְּבוּשׁ (סק״ב) אֲפִלּוּ אֵין שָׁם רָפָשׁ וָטִיט, כֹּל שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רַבִּים לַעֲבֹר שָׁם, מִקְּרֵי לֹא בָּקְעֵי רַבִּים. וּכְעַיִן זֶה מָצָאתִי בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם שֶׁהִעְתִּיק מֵימְרָא זוֹ וְכָתַב 'שְׁרַבִּים נִכְנָסִים בּוֹ תָּדִיר', וּמִשְׁמַע דְּכָל שֶׁלֹּא הָיָה בְּאֹפֶן זֶה מִקְּרֵי לֹא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים, וְאָפְשָׁר דְּגַם דַּעַת רַשׁ״י כֵּן הוּא, אַךְ שֶׁרַשׁ״י כָּלַל בָּזֶה אֲפִלּוּ הֵיכָא שֶׁהַפִּרְצָה הוּא נֶגֶד מָקוֹם שֶׁרַבִּים הוֹלְכִים שָׁם אַךְ כָּעֵת הָעִכּוּב הוּא מֵחֲמַת רָפָשׁ וָטִיט, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב (ח״א סי׳ תא) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן כְּעַיִן מַה שֶּׁצִּדַּדְנוּ:

*** צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ שָׁם.** עַיֵּן פְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א) **שֶׁמְּצַדֵּד דַּאֲפִלּוּ פְּתוּחַ לְכַרְמְלִית יֵשׁ לוֹמַר דְּמִכַּשֵּׁל לַפֶּתַח וְצָרִיךְ תִּקּוּן שָׁם.** וְיַרְאֶה, **דִּבְתִקּוּן לְחִי אוֹ קוֹרָה שָׁם סַגִּי,** עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. **וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ״ז** (סעיף ב) **כָּתַב שֶׁדַּיְנוּ כְּמִבּוֹי מְפֻלָּשׁ שֶׁצָּרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח מִצַּד אֶחָד וְלִחְיֵי אוֹ קוֹרָה מִצַּד הַשֵּׁנִי,** וְיָדוּעַ שֶׁצּוּרַת הַפֶּתַח מִצַּד אֶחָד וּבְצַד הַשֵּׁנִי לְחִי וְקוֹרָה בְּמִבּוֹי מְפֻלָּשׁ, הוּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּפֻלָּשׁ לִבְקָעָה. **וְהִנֵּה לְפִי דִבְרֵיהֶם, אִם עָשׂוּ בְּצַד שֶׁפָּתַח הַמָּבוֹי בּוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, סְגִי בִּמְקוֹם הַפִּרְצָה בְּלִחְיֵי וְקוֹרָה,** וְכֵן רָאִיתִי בְּכַמָּה אֲתָרִים שֶׁמְּצַדְּדִים כֵּן. **וְדַעַת הָאֶבֶן הָעֹזֵר** (סק״ב ד״ה כתב המג״א) **דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּצַד פֶּתַח הַמָּבוֹי צוּרַת הַפֶּתַח, שׁוּב אֵין צָרִיךְ בְּמִקּוֹם הַפִּרְצָה אֲפִלּוּ לְחִי וְקוֹרָה. אָכֵן בְּבֵית מֵאִיר** (סק״ב), כְּפִי מַה שֶּׁהָעְתִּיק בֶּשֶׁם הָרִיטְבָּ״א (ו. סוד״ה מבוי שנפרץ), **מִשְׁמַע דִּלְעוֹלָם צָרִיךְ בְּמִקּוֹם הַפִּרְצָה צוּרַת הַפֶּתַח דַּוְקָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:**

ג * וּכְגוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ וְכוּ׳. וּמִיירֵי שֶׁמַּלְגְּלִין בָּתְּלֵי הַמָּבוֹי מִפְּתְלֵי הֶחָצֵר שְׁלֹשָׁה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) כֵּן כָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר (ס״ב ד״ה אבל), וְעַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד״ה צריך):

ג (י) אַחֲרוֹנִים: **(יא)** רַשׁ״י (ז: ד״ה חצר מחוברת): **(יב)** וְטַ״ז (סק״ג) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים:

(יג) וְאָסוּר אֲפִלּוּ אֵין פִּרְצָתוֹ נֶגֶד פִּרְצַת הַמָּבוֹי וְגַם לֹא בָּקְעֵי רַבִּים דֶּרֶךְ הֶחָצֵר. וּבְכָל זֶה אֵין חִלּוּק בֵּין אִם הַפִּרְצָה בְּחָצֵר יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר הָיָה בְּצַד הַמָּבוֹי אוֹ בְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים. אָכֵן לְעִנְיַן עֲרוּב יֵשׁ חִלּוּק, דְּאִם הָיָה הַפִּרְצָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר בְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים לֹא מְהֲנֵי אֲפִלּוּ אִם עֵרְבוּ בְּנֵי הֶחָצֵר עִם בְּנֵי הַמָּבוֹי יַחַד, וְאִם הָיָה הַפִּרְצָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר לְצַד הַמָּבוֹי אֲז מְהֲנֵי כְּשֶׁעֵרְבוּ יַחַד לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, וּלְעִנְיַן מָבוֹי עַיֵּן לְקַמִּיהּ בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah